

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 9ης Μαρτίου 2006 *

Στην υπόθεση C-293/04,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Gerechtshof te Amsterdam (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 14ης Ιουνίου 2004, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Ιουλίου 2004, στο πλαίσιο της διαδικασίας

Beemsterboer Coldstore Services BV

κατά

Inspecteur der Belastingdienst — Douanedistrict Arnhem,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J. Makarczyk (εισηγητή), R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta και Γ. Αρέστη, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Beemsterboer Coldstore Services BV, εκπροσωπούμενη από τον Jan van Nouhuys, advocaat,
- ο Inspecteur der Belastingdienst — Douanedistrict Arnhem, εκπροσωπούμενος από τον G. Wijngaard,
- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τις H. G. Sevenster και C. Wissels,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον G. Albenzio, avvocato dello Stato,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον X. Lewis, επικουρούμενο από τον F. Tuytschaever, avocat,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1, στο εξής: τελωνειακός κώδικας), όπως ίσχυε αρχικά και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2700/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000 (ΕΕ L 311, σ. 17).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της εταιρίας ολλανδικού δικαίου Beemsterboer Coldstore Services BV (στο εξής: Beemsterboer) και του Inspecteur der Belastingdienst — Douanedistrict Arnhem (ο οποίος θα αποκαλείται στο εξής «επιθεωρητής»), αντικείμενο της οποίας είναι η εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών.

Το νομικό πλαίσιο

Ο τελωνειακός κώδικας

- 3 Το άρθρο 220 του τελωνειακού κώδικα, όπως ίσχυε αρχικά, πρόβλεπε τα εξής:

«1. Όταν το ποσό των δασμών που προκύπτουν από τελωνειακή οφειλή δεν έχει βεβαιωθεί σύμφωνα με τα άρθρα 218 και 219 ή έχει βεβαιωθεί σε ύψος χαμηλότερο

εκείνου που νομίμως οφειλόταν, η βεβαίωση του ποσού των δασμών που έχει ή που απομένει να εισπραχθεί πρέπει να γίνει σε διάστημα δύο ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία η τελωνειακή αρχή αντιλήφθηκε την κατάσταση αυτή και είναι σε θέση να υπολογίσει το νομίμως οφειλόμενο ποσό και να ορίσει τον οφειλέτη (βεβαίωση εκ των υστέρων). Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί σύμφωνα με το άρθρο 219.

2. Εκτός των περιπτώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 217, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται εκ των υστέρων βεβαίωση όταν:

[...]

- β) το νομίμως οφειλόμενο ποσό των δασμών δεν βεβαιώθηκε από λάθος των ιδίων των τελωνειακών αρχών, το οποίο λογικά δεν μπορούσε να ανακαλυφθεί από τον οφειλέτη, εφόσον ο τελευταίος ενήργησε με καλή πίστη και τήρησε όλες τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση.

[...]»

- 4 Το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα τροποποιήθηκε από τις 19 Δεκεμβρίου 2000 με τον κανονισμό 2700/2000 και έχει πλέον την εξής διατύπωση:

«το νομίμως οφειλόμενο ποσό των δασμών δεν βεβαιώθηκε από λάθος των ιδίων των τελωνειακών αρχών, το οποίο λογικά δεν μπορούσε να ανακαλυφθεί από τον οφειλέτη, εφόσον ο τελευταίος ενήργησε με καλή πίστη και τήρησε

όλες τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση.

Όταν το προτιμησιακό καθεστώς ενός εμπορεύματος θεσπίζεται βάσει συστήματος διοικητικής συνεργασίας με τη συμμετοχή των αρχών τρίτης χώρας, η χορήγηση πιστοποιητικού από τις εν λόγω αρχές, εφόσον αυτό αποδειχθεί ανακριβές, συνιστά σφάλμα το οποίο δεν όφειλε ευλόγως να έχει γίνει αντιληπτό κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου.

Η έκδοση ανακριβούς πιστοποιητικού, ωστόσο, δεν συνιστά σφάλμα εάν το πιστοποιητικό βασίζεται σε ανακριβή έκθεση των γεγονότων εκ μέρους του εξαγωγέα, εκτός εάν, ιδίως, είναι προφανές ότι οι αρμόδιες για την έκδοσή του αρχές γνώριζαν ή θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι τα εμπορεύματα δεν πληρούν τους απαιτούμενους όρους προκειμένου να επωφεληθούν προτιμησιακής μεταχείρισης.

Ο υπόχρεος μπορεί να επικαλεστεί την καλή του πίστη εφόσον μπορεί να αποδείξει ότι, κατά την περίοδο των συγκεκριμένων εμπορικών πράξεων, κατέβαλε κάθε επιμέλεια ώστε να εξακριβωθεί ότι τηρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την προτιμησιακή μεταχείριση.

Ο υπόχρεος δεν μπορεί, ωστόσο, να επικαλεστεί την καλή του πίστη εάν η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ανακοίνωση στην οποία αναφέρεται ότι υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες όσον αφορά την ορθή εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος από τη δικαιούχο χώρα.»

Η Συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών και εμπορικών θεμάτων μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Δημοκρατίας της Εσθονίας

- 5 Η Συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών και εμπορικών θεμάτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας και της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, αφενός, και της Δημοκρατίας της Εσθονίας, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στις 18 Ιουλίου 1994 (ΕΕ 1994, L 373, σ. 2, στο εξής: συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών), περιλαμβάνει ένα Πρωτόκολλο αριθ. 3 για τον ορισμό της έννοιας «καταγόμενα προϊόντα» ή «προϊόντα καταγωγής» και τις μεθόδους διοικητικής συνεργασίας, το οποίο τροποποιήθηκε με την απόφαση 1/97 της Μεικτής Επιτροπής μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αφενός, και της Δημοκρατίας της Εσθονίας, αφετέρου, της 6ης Μαρτίου 1997 (ΕΕ L 111, σ. 1, στο εξής: πρωτόκολλο 3).

- 6 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου 3, που επιγράφεται «Γενικές διατάξεις» και περιλαμβάνεται στον τίτλο V, ο οποίος αφορά την απόδειξη της καταγωγής, ορίζει τα εξής:

«1. Τα προϊόντα καταγωγής Κοινότητας, κατά την εισαγωγή τους στην Εσθονία, και τα προϊόντα καταγωγής Εσθονίας, κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα, υπάγονται στη συμφωνία, εφόσον προσκομιστεί:

- α) [...] πιστοποιητικό κυκλοφορίας EUR.1 [στο εξής: πιστοποιητικό EUR.1], υπόδειγμα του οποίου παρατίθεται στο παράρτημα III,

[...].».

- 7 Το άρθρο 17 του εν λόγω πρωτοκόλλου, το οποίο επιγράφεται «Διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικού κυκλοφορίας EUR.1», περιλαμβάνει την ακόλουθη παράγραφο 3:

«Ο εξαγωγέας που αιτείται την έκδοση πιστοποιητικού [...] EUR.1 πρέπει να είναι σε θέση να υποβάλει ανά πάσα στιγμή, εάν του ζητηθεί από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής στην οποία εκδίδεται το πιστοποιητικό [...] EUR.1, κάθε

κατάλληλο έγγραφο για την απόδειξη του χαρακτήρα καταγωγής των σχετικών προϊόντων καθώς και της εκπλήρωσης των λοιπών απαιτήσεων του παρόντος πρωτοκόλλου.»

- 8 Το άρθρο 28, παράγραφος 1, του ίδιου αυτού πρωτοκόλλου, το οποίο επιγράφεται «Φύλαξη του πιστοποιητικού καταγωγής και των δικαιολογητικών εγγράφων», προβλέπει τα εξής:

«Ο εξαγωγέας που αιτείται την έκδοση πιστοποιητικού κυκλοφορίας EUR.1 πρέπει να φυλάσσει επί τρία τουλάχιστον έτη τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 17, παράγραφος 3.»

- 9 Το άρθρο 32 του πρωτοκόλλου 3, το οποίο επιγράφεται «Έλεγχος των πιστοποιητικών καταγωγής», ορίζει τα εξής:

«1. Ο μεταγενέστερος έλεγχος των πιστοποιητικών καταγωγής πραγματοποιείται δειγματοληπτικά ή κάθε φορά που οι τελωνειακές αρχές της χώρας εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα τέτοιων εγγράφων, τον χαρακτήρα καταγωγής των σχετικών προϊόντων ή την εκπλήρωση των λοιπών απαιτήσεων του παρόντος πρωτοκόλλου.

[...]

3. Ο έλεγχος διενεργείται από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής. Για τον σκοπό αυτό, αυτές έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν την προσκόμιση κάθε αποδεικτικού στοιχείου και να διενεργήσουν ελέγχους των λογιστικών βιβλίων του εξαγωγέα καθώς και οποιονδήποτε άλλο έλεγχο κρίνουν αναγκαίο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Το 1997 η εταιρία Hoogwegt International BV (στο εξής: Hoogwegt) αγόρασε από την εσθονική επιχείρηση AS Lacto Ltd (στο εξής: Lacto) ορισμένες παρτίδες βούτυρο. Η διασάφηση των παρτίδων αυτών κατά την είσοδό τους στις Κάτω Χώρες πραγματοποιήθηκε από την επιχείρηση εκτελωνισμού Beemsterboer, η οποία ενεργούσε για λογαριασμό της Hoogwegt. Ως χώρα καταγωγής των εμπορευμάτων αναφερόταν η Εσθονία, οπότε τα εμπορεύματα τέθηκαν σε ελεύθερη κυκλοφορία με εφαρμογή του προτιμησιακού δασμού που προβλεπόταν στην προαναφερθείσα συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών. Κάθε διασάφηση συνοδευόταν, με σκοπό την απόδειξη της καταγωγής του βούτυρου, από πιστοποιητικό EUR.1, το οποίο είχαν εκδώσει οι εσθονικές τελωνειακές αρχές μετά από αίτηση της Lacto.
- 11 Τον Μάρτιο του 2000, μετά από ορισμένες ενδείξεις για την τέλεση απάτης σχετικά με εμπόριο βούτυρου μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Εσθονίας, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απέστειλε στην Εσθονία αντιπροσωπεία, η οποία διενήργησε σχετική έρευνα σε συνεργασία με τις εθνικές τελωνειακές αρχές.
- 12 Κατά την έρευνα αυτή διαπιστώθηκε ότι η Lacto δεν είχε φυλάξει τα πρωτότυπα έγγραφα με τα οποία θα αποδεικνυόταν η καταγωγή του βούτυρου που είχε εξαγάγει.
- 13 Με απόφαση της 14ης Ιουλίου 2000 η τελωνειακή επιθεώρηση του Ταλίν (Εσθονία) κήρυξε άκυρα τα πιστοποιητικά EUR.1 και τα ανακάλεσε. Κατόπιν ένστασης όμως της Lacto ενώπιον των εσθονικών τελωνειακών υπηρεσιών, η απόφαση για την ανάκληση των εν λόγω πιστοποιητικών κρίθηκε παράνομη για τυπικούς λόγους.

- 14 Αφού η καταγωγή του βουτύρου δεν κατέστη δυνατό να αποδειχθεί, οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές προέβησαν στην εκ των υστέρων επιβολή δασμών στην Beemsterboer. Η εταιρία αυτή, κατόπιν της απόρριψης της διοικητικής προσφυγής της κατά των πράξεων επιβολής, προσέφυγε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το *Gerechtshof te Amsterdam* αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα.

«1) Μπορεί το τροποποιημένο άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του [τελωνειακού κώδικα] να έχει εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία η τελωνειακή οφειλή γεννήθηκε και η εκ των υστέρων καταβολή της πραγματοποιήθηκε πριν αρχίσει να ισχύει η διάταξη αυτή;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Είναι ένα πιστοποιητικό EUR.1 (το οποίο δεν μπορεί να διαπιστωθεί ότι είναι όντως ανακριβές λόγω του ότι η καταγωγή των εμπορευμάτων για τα οποία εκδόθηκε δεν κατέστη δυνατό να επιβεβαιωθεί κατά τον διεξαχθέντα εκ των υστέρων έλεγχο, ενώ τα εμπορεύματα στερούνται ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο της προτιμησιακής μεταχείρισης) “ανακριβές πιστοποιητικό” κατά την έννοια του τροποποιημένου άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα και, αν αυτό δεν συμβαίνει, μπορεί εντούτοις ο έχων έννομο συμφέρον να επικαλεσθεί λυσιτελώς τη διάταξη αυτή;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο ερώτημα: Ποιος φέρει το βάρος να αποδείξει ότι το πιστοποιητικό στηρίζεται σε ανακριβή έκθεση των πραγματικών περιστατικών από τον εξαγωγέα και ποιος πρέπει να αποδείξει ότι οι αρχές που εξέδωσαν το πιστοποιητικό σαφώς γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν ότι τα εμπορεύματα δεν μπορούσαν να τύχουν προτιμησιακής μεταχείρισης;

- 4) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Μπορεί ο έχων έννομο συμφέρον να επικαλεσθεί λυσιτελώς το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως η διάταξη αυτή είχε μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου 2000, σε μια περίπτωση όπου δεν μπορεί να διαπιστωθεί εκ των υστέρων ότι οι τελωνειακές αρχές, όταν εξέδωσαν ένα πιστοποιητικό EUR.1, ενήργησαν ευλόγως και ορθώς;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 16 Το αιτούν δικαστήριο θέτει με το πρώτο ερώτημά του το ζήτημα αν το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως διαμορφώθηκε μετά την έκδοση του κανονισμού 2700/2000, έχει εφαρμογή στις τελωνειακές οφειλές που γεννήθηκαν και των οποίων η εκ των υστέρων καταβολή πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.
- 17 Η Ολλανδική Κυβέρνηση, ο επιθεωρητής και η Ιταλική Κυβέρνηση φρονούν ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Η Ολλανδική Κυβέρνηση, αφού υπενθυμίζει καταρχάς τους κανόνες που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή των κανόνων του κοινοτικού ουσιαστικού δικαίου, υποστηρίζει στη συνέχεια ότι το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα αποτελεί συνήθη διάταξη ουσιαστικού δικαίου και επομένως δεν μπορεί να έχει αναδρομική ισχύ. Η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το νέο κείμενο του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα εφαρμόζεται μόνο στις οφειλές που γεννήθηκαν μετά τις 19 Δεκεμβρίου 2000, δηλαδή την ημερομηνία κατά την οποία άρχισε να ισχύει ο κανονισμός 2700/2000.
- 18 Η Επιτροπή προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα και υπενθυμίζει ότι από την αιτιολογική έκθεση που περιλαμβάνονταν στις προπαρα-

σκευαστικές εργασίες του κανονισμού 2700/2000 προκύπτει ότι σκοπός των διατάξεων που προστέθηκαν στο άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα ήταν η αποσαφήνιση του κειμένου αυτού, ώστε να βελτιωθεί η ασφάλεια δικαίου, και όχι η τροποποίησή του. Κατά την Beemsterboer, το νέο κείμενο του άρθρου 220 του τελωνειακού κώδικα συνιστά αποσαφήνιση κανόνα που υφίστατο ήδη πριν από τις 19 Δεκεμβρίου 2000 και συνεπώς έχει αναδρομική εφαρμογή.

- 19 Επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οι κανόνες διαδικασίας εφαρμόζονται γενικώς επί όλων των διαφορών που εκκρεμούν κατά το χρονικό σημείο της ενάρξεως της ισχύος τους [βλ. αποφάσεις της 6ης Ιουλίου 1993, C-121/91 και C-122/91, CT Control (Rotterdam) και JCT Benelux κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3873, σκέψη 22, της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, C-61/98, De Haan, Συλλογή 1999, σ. I-5003, σκέψη 13, της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-251/00, Plunitronica, Συλλογή 2002, σ. I-10433, σκέψη 29, και της 1ης Ιουλίου 2004, C-361/02 και C-362/02, Τσάπαλος και Διαμαντάκης, Συλλογή 2004, σ. I-6405, σκέψη 19].
- 20 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, καθόσον διέπει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο υπόχρεος απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής εκ των υστέρων των εισαγωγικών δασμών λόγω σφάλματος των τελωνειακών αρχών, θεσπίζει κανόνα ουσιαστικού δικαίου. Κατά συνέπεια, η εν λόγω διάταξη δεν θα πρέπει καταρχήν να εφαρμόζεται στις καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη της ισχύος του.
- 21 Εντούτοις, οι ουσιαστικοί κανόνες του κοινοτικού δικαίου μπορούν κατ' εξαίρεση να ερμηνεύονται με την έννοια ότι έχουν εφαρμογή σε καταστάσεις που έχουν ήδη διαμορφωθεί πριν από την έναρξη της ισχύος τους, εφόσον προκύπτει σαφώς από τη διατύπωσή τους, τους σκοπούς ή την οικονομία τους ότι πρέπει να τους αναγνωριστεί τέτοιο αποτέλεσμα (βλ. αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 1981, 212/80 έως 217/80, Salumi κ.λπ., Συλλογή 1981, σ. 2735, σκέψη 9, της 15ης Ιουλίου 1993, C-34/92, GruSa Fleisch, Συλλογή 1993, σ. I-4147, σκέψη 22, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 119).

- 22 Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού 2700/2000 προκύπτει ότι σκοπός της τροποποίησης του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα ήταν ο ορισμός των εννοιών «λάθος» ή «σφάλμα των τελωνειακών αρχών» και «καλή πίστη του υπόχρεου» σε σχέση με την ιδιαίτερη περίπτωση των προτιμησιακών καθεστώτων. Επομένως, το εν λόγω άρθρο, χωρίς να επιφέρει καμία τροποποίηση ουσίας, αποσκοπεί στην αποσαφήνιση των παραπάνω εννοιών, οι οποίες περιλαμβάνονταν ήδη στο αρχικό κείμενο του εν λόγω άρθρου 220 και είχαν ήδη διασαφηνιστεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 14ης Μαΐου 1996, C-153/94 και C-204/94, Faroe Seafood κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-2465, σκέψεις 92 και 97, της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/99, Sommer, Συλλογή 2000, σ. I-8989, σκέψεις 35 έως 37, διάταξη της 11ης Οκτωβρίου 2001, C-30/00, William Hinton & sons, Συλλογή 2001, σ. I-7511, σκέψεις 68 έως 73, και προπαρατεθείσα απόφαση Illumitronica, σκέψεις 42 και 43).
- 23 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το νέο κείμενο του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα έχει ουσιαστικά ερμηνευτικό χαρακτήρα και ότι πρέπει να εφαρμόζεται στις καταστάσεις που διαμορφώθηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος του.
- 24 Η αναγνώριση όμως τέτοιου αποτελέσματος σε διάταξη ουσιαστικού δικαίου δεν πρέπει να αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές της Κοινότητας, και συγκεκριμένα στις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, σύμφωνα με τις οποίες η κοινοτική νομοθεσία πρέπει να είναι σαφής και προβλέψιμη από τους πολίτες (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Salumi κ.λπ., σκέψη 10, την απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1982, 21/81, Bout, Συλλογή 1982, σ. 381, σκέψη 13, την προπαρατεθείσα απόφαση GruSa Fleisch, σκέψη 22, και την απόφαση της 26ης Απριλίου 2005, C-376/02, «Goed Wonen», Συλλογή 2005, σ. I-3445, σκέψη 33).
- 25 Συναφώς επιβάλλεται καταρχάς η παρατήρηση ότι από το άρθρο 1 και από την αιτιολογική έκθεση της τροποποιημένης πρότασης κανονισμού (ΕΚ) του Ευρωπαϊ-

κού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού 2913/92 [έγγραφο COM(99)/236 τελικό] συνάγεται ότι το νέο κείμενο του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα αποσκοπεί στη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου, επιμερίζοντας παράλληλα τον κίνδυνο αβεβαιότητας μεταξύ του εισαγωγέα και του συστήματος και προσδιορίζοντας τις υποχρεώσεις των τελωνειακών αρχών. Εξάλλου, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών της, το νέο κείμενο ενισχύει την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων επιχειρηματιών σε περίπτωση σφάλματος των τελωνειακών αρχών σε σχέση με το προτιμησιακό καθεστώς εμπορευμάτων καταγωγής τρίτης χώρας.

- 26 Επομένως, ούτε η αρχή της ασφάλειας δικαίου ούτε η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εμποδίζουν την εφαρμογή της επίμαχης διάταξης σε καταστάσεις που διαμορφώθηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος της.
- 27 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως διαμορφώθηκε μετά την έκδοση του κανονισμού 2700/2000, έχει εφαρμογή στις τελωνειακές οφειλές που γεννήθηκαν και των οποίων η εκ των υστέρων καταβολή πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 28 Το δεύτερο ερώτημα έχει δύο σκέλη. Με το πρώτο σκέλος το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν, σε περίπτωση που η καταγωγή των εμπορευμάτων που αναγράφεται στο πιστοποιητικό EUR.1 δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί κατά τον διεξαγόμενο εκ των υστέρων έλεγχο, το πιστοποιητικό αυτό αποτελεί «ανακριβές

πιστοποιητικό» κατά την έννοια του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως διαμορφώθηκε μετά την έκδοση του κανονισμού 2700/2000. Με το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα αν, σε περίπτωση που αυτό δεν συμβαίνει, ο ενδιαφερόμενος μπορεί εντούτοις να επικαλεσθεί λυσιτελώς τη διάταξη αυτή.

- 29 Υπενθυμίζεται ευθύς εξαρχής ότι από τις διατάξεις του πρωτοκόλλου 3 προκύπτει ότι τα προϊόντα καταγωγής Κοινότητας ή Εσθονίας υπάγονται στο προτιμησιακό καθεστώς που προβλέπει η συμφωνία, εφόσον προσκομίζεται πιστοποιητικό EUR.1, το οποίο αποτελεί το στοιχείο που αποδεικνύει την καταγωγή αυτή.
- 30 Εντούτοις, κατά το άρθρο 32 του εν λόγω πρωτοκόλλου, υπάρχει η δυνατότητα διενέργειας μεταγενέστερου ελέγχου των πιστοποιητικών καταγωγής, αν οι τελωνειακές αρχές της χώρας εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα των εγγράφων, τον χαρακτήρα καταγωγής των σχετικών προϊόντων ή την εκπλήρωση των λοιπών απαιτήσεων του πρωτοκόλλου αυτού.
- 31 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι από τη διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχου στη Lacto αποδείχθηκε ότι η επιχείρηση αυτή δεν είχε φυλάξει τα πρωτότυπα έγγραφα με τα οποία θα αποδεικνυόταν η καταγωγή των σχετικών προϊόντων και ότι η καταγωγή του βουτύρου που είχε εξαγάγει η εταιρία αυτή δεν μπορούσε να αποδειχθεί με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία.
- 32 Συναφώς το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι σκοπός της διαδικασίας του εκ των υστέρων ελέγχου είναι να εξακριβωθεί κατά πόσον η καταγωγή που αναγράφεται στο πιστοποιητικό EUR.1, το οποίο έχει εκδοθεί προηγουμένως, ανταποκρίνεται στην αλήθεια (αποφάσεις της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-12/92, Huygen κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-6381, σκέψη 16, και της 17ης Ιουλίου 1997, C-97/95, Pascoal & Filhos, Συλλογή 1997, σ. I-4209, σκέψη 30).

- 33 Ο υπόχρεος δεν μπορεί να θεμελιώσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το κύρος των πιστοποιητικών EUR.1 στο γεγονός ότι τα πιστοποιητικά αυτά έγιναν αρχικά δεκτά από τις τελωνειακές αρχές κράτους μέλους, δεδομένου ότι ο ρόλος των αρχών αυτών, στο πλαίσιο της αρχικής αποδοχής των διασαφήσεων, ουδόλως αποτελεί εμπόδιο για τη διενέργεια μεταγενέστερων ελέγχων (προπαρατεθείσα απόφαση Faroe Seafood κ.λπ., σκέψη 93).
- 34 Συνεπώς, εφόσον από τον εκ των υστέρων έλεγχο δεν επιβεβαιώνεται η αναγραφόμενη στο πιστοποιητικό EUR.1 καταγωγή του εμπορεύματος, πρέπει να συνάγεται ότι το εμπόρευμα είναι άγνωστης καταγωγής και ότι, επομένως, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR.1 και η δασμολογική προτίμηση (προπαρατεθείσες αποφάσεις Hyugen κ.λπ., σκέψεις 17 και 18, και Faroe Seafood κ.λπ., σκέψη 16).
- 35 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση που η καταγωγή των εμπορευμάτων που αναγράφεται στο πιστοποιητικό EUR.1 δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί κατά τον διεξαγόμενο εκ των υστέρων έλεγχο, το πιστοποιητικό αυτό πρέπει να θεωρείται ως «ανακριβές πιστοποιητικό» κατά την έννοια του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2700/2000.
- 36 Κατόπιν της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος αυτού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 37 Το τρίτο ερώτημα αφορά την ερμηνεία του τρίτου εδαφίου του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως διαμορφώθηκε μετά την έκδοση του κανονισμού 2700/2000.

- 38 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά καταρχάς ποιος οφείλει να αποδείξει ότι η έκδοση του πιστοποιητικού EUR.1 βασίστηκε σε ανακριβή έκθεση των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα.
- 39 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τους συνήθεις κανόνες που ρυθμίζουν την κατανομή του βάρους της απόδειξης, οι τελωνειακές αρχές που επικαλούνται το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, του τελωνειακού κώδικα, προκειμένου να προβούν στην εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών, οφείλουν να αποδείξουν, για να θεμελιώσουν την αξίωσή τους, ότι η έκδοση των ανακριβών πιστοποιητικών οφείλεται στην ανακριβή έκθεση των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα.
- 40 Από τις διαπιστώσεις στις οποίες έχει προβεί το εθνικό δικαστήριο με την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει όμως ότι οι τελωνειακές αρχές δεν είχαν τη δυνατότητα εν προκειμένω να αποδείξουν την ακρίβεια ή ανακρίβεια των στοιχείων που δηλώθηκαν με σκοπό την έκδοση του πιστοποιητικού EUR.1, αφού ο εξαγωγέας δεν είχε φυλάξει τα αποδεικτικά έγγραφα, παρά την υποχρέωση που υπείχε από το άρθρο 28, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου 3 να φυλάσσει επί τρία τουλάχιστον έτη τα κατάλληλα έγγραφα για την απόδειξη της καταγωγής των σχετικών προϊόντων.
- 41 Οι επιχειρηματίες όμως οφείλουν να λαμβάνουν, στο πλαίσιο των συμβατικών τους σχέσεων, τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να προφυλάσσονται από τους κινδύνους μιας εκ των υστέρων εισπράξεως δασμών (προπαρατεθείσα απόφαση Pascoal & Filhos, σκέψη 60).
- 42 Επομένως, για την επίτευξη του σκοπού του εκ των υστέρων ελέγχου, δηλαδή για την εξακρίβωση της γνησιότητας και της ακρίβειας του πιστοποιητικού EUR.1, ο υπόχρεος φέρει το βάρος να αποδείξει εν προκειμένω ότι τα εν λόγω πιστοποιητικά, τα οποία εκδόθηκαν από τις αρχές της τρίτης χώρας, βασίζονταν σε ορθή έκθεση των πραγματικών στοιχείων.

43. Εν πάση περιπτώσει, δεν αμφισβητείται ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν πρέπει να βαρύνεται με τις δυσμενείς συνέπειες της παράνομης συμπεριφοράς των προμηθευτών των εισαγωγών (προπαρατεθείσα απόφαση Pascoal & Filhos, σκέψη 59).
44. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ποιος φέρει το βάρος να αποδείξει ότι οι τελωνειακές αρχές που εξέδωσαν το πιστοποιητικό EUR.1 σαφώς γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν ότι τα εμπορεύματα δεν πληρούσαν τους απαιτούμενους όρους προκειμένου να τύχουν της προτιμησιακής μεταχείρισης.
45. Συναφώς αρκεί η διαπίστωση ότι το βάρος της απόδειξης του ότι ήταν προφανές ότι οι τελωνειακές αρχές που εξέδωσαν το πιστοποιητικό αυτό γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν ότι τα εμπορεύματα δεν πληρούσαν τους απαιτούμενους όρους προκειμένου να τύχουν της προτιμησιακής μεταχείρισης φέρει όποιος επικαλείται την εξαίρεση που προβλέπεται στη δεύτερη περίοδο του τρίτου εδαφίου του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα.
46. Κατόπιν των ανωτέρω, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι όποιος επικαλείται το τρίτο εδάφιο του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του τελωνειακού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2700/2000, έχει επίσης την υποχρέωση να προσκομίσει τις αναγκαίες αποδείξεις που θεμελιώνουν την αξίωσή του. Επομένως, στις τελωνειακές αρχές εναπόκειται καταρχήν, εφόσον οι αρχές αυτές επικαλούνται το εν λόγω άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, προκειμένου να προβούν στην εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών, να αποδείξουν ότι η έκδοση των ανακριβών πιστοποιητικών οφείλεται στην ανακριβή έκθεση των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα. Όταν όμως, λόγω αμέλειας για την οποία ευθύνεται μόνο ο εξαγωγέας, οι τελωνειακές αρχές τελούν σε αδυναμία να προσκομίσουν την αναγκαία απόδειξη του ότι το πιστοποιητικό EUR.1 εκδόθηκε βάσει ορθής ή ανακριβούς έκθεσης των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα, στον οφειλέτη των δασμών εναπόκειται να αποδείξει ότι το εν λόγω πιστοποιητικό, το οποίο εξέδωσαν οι αρχές της τρίτης χώρας βασίστηκε σε ορθή έκθεση των πραγματικών στοιχείων.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 47 Κατόπιν της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο τέταρτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 48 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2700/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000, έχει εφαρμογή στις τελωνειακές οφειλές που γεννήθηκαν και των οποίων η εκ των υστέρων καταβολή πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

- 2) Σε περίπτωση που η καταγωγή των εμπορευμάτων που αναγράφεται στο πιστοποιητικό EUR.1 δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί κατά τον διεξαγόμενο εκ των υστέρων έλεγχο, το πιστοποιητικό αυτό πρέπει να θεωρείται ως «ανακριβές πιστοποιητικό» κατά την έννοια του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2913/92, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2700/2000.
- 3) Όποιος επικαλείται το τρίτο εδάφιο του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2913/92, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2700/2000, έχει επίσης την υποχρέωση να προσκομίσει τις αναγκαίες αποδείξεις που θεμελιώνουν την αξίωσή του. Επομένως, στις τελωνειακές αρχές εναπόκειται καταρχήν, εφόσον οι αρχές αυτές επικαλούνται το εν λόγω άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, προκειμένου να προβούν στην εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών, να αποδείξουν ότι η έκδοση των ανακριβών πιστοποιητικών οφείλεται στην ανακριβή έκθεση των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα. Όταν όμως, λόγω αμέλειας για την οποία ευθύνεται μόνο ο εξαγωγέας, οι τελωνειακές αρχές τελούν σε αδυναμία να προσκομίσουν την αναγκαία απόδειξη του ότι το πιστοποιητικό κυκλοφορίας EUR.1 εκδόθηκε βάσει ορθής ή ανακριβούς έκθεσης των πραγματικών στοιχείων εκ μέρους του εξαγωγέα, στον οφειλέτη των δασμών εναπόκειται να αποδείξει ότι το εν λόγω πιστοποιητικό, το οποίο εξέδωσαν οι αρχές της τρίτης χώρας, βασίστηκε σε ορθή έκθεση των πραγματικών στοιχείων.

(υπογραφές)